כנגד אצילי ידיהן אמר רב אשי אמר לי הונא בר נתן זימנא חדא הוה קאימנא קמיה דאיזגדר מלכא והוה מדלי לי המיינאי ותיתייה ניהליה ואמר לי ¹ממלכת כהנים וגוי קדוש כתיב בכו כי אתאי קמיה דאמימר א"ל אקיים בך ²והיו מלכים אומניך: ^{א}תנן התם ^{א}כהן שלקה באצבעו כורך עליה גמי במקדש ^{ב}אבל לא במדינה ואם להוציא ממנה דם כאן וכאן אסור ^{ג}אמר ר' יהודה בריה דרבי חייא לא שנו אלא גמי אבל צילצול קטן הוי יתור בגדים ורבי יוחנן אמר לא אמרו יתור בגדים אלא במקום בגדים אבל שלא במקום בגדים לא הוי יתור ^{(א)} ותיפוק ליה משום חציצה בשמאל א"נ שלא במקום עבודה ופליגא דרבא ^{א]} דאמר רבא אמר רב חסדא ^{ד}במקום בגדים אפי' נימא אחת חוצצת ^{ה}שלא במקום בגדים שלש על שלש חוצצות פחות מכאן אינן חוצצות אדרבי יוחנן ודאי פליגא אדר' יהודה בריה דרבי חייא מי לימא דפליגא ^{ו}שאני צילצול קטן דחשיב לישנא אחרינא אמרי לה אמר ר' יהודה בריה דרבי חייא לא שנו אלא גמי אבל צילצול קטן חוצץ ורבי יוחנן אמר לא אמרו חציצה בפחות משלש על שלש אלא במקום בגדים אבל שלא במקום בגדים שלש על שלש חוצצות פחות מיכן אינה חוצצת והיינו דרבא אמר רב חסדא לימא פליגא אדר' יהודה בריה דרבי חייא שאני צילצול קטן דחשיב ולר' יוחנן מאי איריא גמי לשמועינן צילצול קטן ^{(ב)} מילתא אגב אורחיה קמ"ל ^{ז}דגמי מסי בעי רבא ^{ח}נכנסה לו רוח בבגדו מהו על בשרו בעינן והא ליכא או דלמא דרך לבישה בכך ^{ב]} ^{ט}כינה מהו שתחוץ ^{י}מתה לא תבעי לך דודאי חייצא חיה מאי מי אמרינן כיון דאתא ואזלא רביתא היא ולא חייצא או דלמא כיון דקפיד עלה חייצא ^{ג]} עפר מהו שיחוץ ^{כ}עפר ודאי חייץ אלא ^{ל}אבק עפר מהו ^{ד]}בית השחי מהו שיחוץ על בשרו בעינן והא ליכא או דלמא דרך לבישה בכך ^{ה]}^{מ}הכניס ידו לתוך חיקו מהו גופו מי חייץ או לא נימא מהו שתחוץ נימא ודאי חייצא אלא ^{נ}נימא מדולדלת מהו בעי מר בר רב אשי ^{ו}יצא שערו בבגדו מהו ^{ס}שערו כגופו דמי או לאו כגופו דמי בעי רבי זירא תפילין מהו שיחוצו אליבא דמאן דאמר ^{ע}לילה לאו זמן תפילין הוא לא תבעי לך כיון דלילה חייצי יום נמי חייצי כי תיבעי לך למ"ד לילה ^{ז]}זמן תפילין מאי מצוה דגופיה חייץ או לא חייץ איגלגל מילתא ומטא לקמיה דרבי אמי א"ל תלמוד ערוך הוא בידינו תפילין חוצצות מיתיבי ^{פ}כהנים בעבודתן ולוים בדוכנן וישראל במעמדן פטורין מן התפלה ומן התפילין מאי לאו אם הניחן אינן חוצצות לא אם הניחן חוצצות א"ה פטורים אסורים מיבעי ליה כיון דאיכא לוים וישראל דלא מתנו ^{ח]} ליה אסור משום הכי תנא פטורין והתניא אם הניחן אינן חוצצות לא קשיא ^{צ}הא דיד הא דראש מאי שנא ^{ק}דיד דכתיב ³ילבש על בשרו שלא יהא דבר חוצץ בינו לבשרו דראש נמי כתיב ⁴ושמת המצנפת על ראשו ^{ר}תנא ^{ש}שערו היה נראה בין ציץ למצנפת

כנגד אצילי ידיהם. על צלעותיהן כנגד המרפק: **איזגדר מלכא.** כך שמו ומלך פרס היה: **והוה מדלי המיינאי וסיפייה ניהליה.** אבנטו היה גבוה חגור מלמעלה מכנגד אצילי ידיו והפשיטו ^{ה)} למטה כדי לנאותו: **אמר ממלכת כהנים כתיב בכו.** וצריכין אתם לנהוג עצמכם בתפארת של כהנים דכתיב בהו לא יחגרו ביזע: **כורך עליה גמי.** בשעת עבודה שגמי הוא ^{(ג)} שמרפא את מכתו ואע"ג דגמי אסי מכה וכל דבר שיש בו משום רפואה אסור משום שבות ^{ט)} גזירה שמא ישחוק סמנים ה"מ במדינה אבל במקדש לא גזרו משום שבות: **ואם להוציא דם.** שמתכוין ^{ו)} לכך: **כאן וכאן אסור.** דחבורה הוא ואיסור דאורייתא: **צילצול.** ^{ז)} בנדי"ל: **אבל שלא במקום בגדים.** כגון אצבע: **ותיפוק לי משום דחוצץ.** בין ידו לעבודה ואסור דבעינן ולקח הכהן שתהא קבלה בעצמו של כהן והיכי שרי ^{(ד)} ר' יוחנן: **בשמאל.** ^{י)} שאינה כשרה לעבודה: **שלא במקום עבודה.** כגון על ^{ח)} גב היד: **ופליגא דרבא.** אדרבי יוחנן: **שלש על שלש חוצצות.** כלומר הוי ייתור בגדים ואיידי דנקט ^{ט)} בנימא אחת במקום בגדים לישנא דחציצה דשייכא בה נקט נמי במסקנא לישנא דחציצה: **ודאי פליגא.** דהא אמר [שלא במקום בגדים] ^{(ה)} לא הוי ייתור בגדים ואפי' שלש על שלש במשמע: **מי לימא דפליגא.** דאיהו אמר צילצול קטן חוצץ ורבא אמר פחות משלש לא חוצץ: **דחשיב.** לפי שעשוי לנוי והוי בגד: **ל"א אמרי לה כו'.** כדר' יהודה בר' חייא לא פליגי לישני דחוצץ נמי דקאמר משום ייתור בגדים הוא דלא שייכא ^{(ו)} למימר חציצה שלא במקום בגדים ושלא במקום עבודה דאי ^{י)} במקום עבודה אפי' נימא חייצא. וכדר' יוחנן הוא דפליגי לישני: **לימא** ^{יא)} **פליג.** דרבא אדר' יהודה דאילו ^{יב)} רבי יוחנן פשיטא לן דפליג עליה ואפילו צילצול קטן מכשר דהא עלה קמהדר ופליג אלא דרבא דאיתמר ^{(ז)} (עלה) בעלמא מי לימא פליג אדרבי יהודה דנימא דרבא אפי' צילצול קטן מכשר שלא במקום בגדים: **ולר' יוחנן.** דקאמר אפי' צילצול לא חייץ מאי איריא דנקט תנא דמתני' גמי לשמועינן צילצול לא הוי ייתור וכל שכן גמי: **דגמי מסי.** ^{(ח)} רופא המכה ואפ"ה מותר דאין שבות במקדש דכולה מסכתא באיסור שבת איירי ועיקר משום שבות נקט לה ומשנה זו בעירובין [קג:] וכן כולה הך סוגיא התם היא: **נכנסה לו רוח בבגדו.** והבדילתו מבשרו בשעת עבודה: **רביתא היא.** הרי היא כבשרו: **כיון דקפיד עלה.** דברצונו לא תהא בבשרו: **אבק עפר.** דק ^{יג)} ואינו מרגיש בו: **בית השחי מהו שיחוץ.** אויר בית השחי כגון ^{יד)} בתי זרועותיו של חלוקו שהוא רחב ואינו נוגע בבית השחי מהו שיחוץ וצריך שיהו בתי זרועותיו דחוקים ונוגעין בבשר: **גופו.** ידו שהיא גופו: **נימא.** משמע דאתיא מעלמא: **נימא מדולדלת.** מן הבגד ^{(ט)} מגורדין ותחובה בו קצת אלא שנתקה מעיקרא ^{טו)}: **יצא שערו.** מראשו למטה עד שנכנס בין כתונת לבשרו מהו את"ל ידו לא חייצא שערו מאי: **מהו שיחוצו.** למיהוי ייתור בגדים: **אליבא דמ"ד.** בפרק בתרא דעירובין (דף צו.) ובהקומץ רבה (מנחות לו:): **לא תבעי לך.** דודאי חייצי כדמפרש טעמא כיון דבעבודות לילה חייצין ^{טז)} דהא לא מצוה הוא לניהו כגופיה משום חביבותא דמצות: **דיום נמי חייצי.** דלא"כ מצינו עבודות לילה חמיר מעבודות יום והן קלים מהן: **ולוים בדוכנן.** לשיר: **ישראל במעמדן.** על כל משמר ומשמר היה מעמד של ישראל בירושלים שבאין ועומדין בעזרה בשעת התמיד והן שלוחי כל ישראל לעמוד על קרבנן דכתיב תשמרו להקריב לי במועדו [במדבר כח] שתהא שמירתכם עליו בשעת הקרבתו במסכת תענית (דף כו.): **פטורין מן התפלה.** (שאין יכולין לכוין) ^{יז)}: **ומן התפילין.** דקיימא לן (סוכה דף כה.) העוסק במצוה פטור מן המצוה: **דלא מיתני ליה אסורין.** שאין יכול לשנות בהן איסור: **דיד.** חוצצות דהוא ^{יח)} בין בגד לבשר: **דראש.** אין חוצצות כדמפרש ואזיל: **שערו.** של כהן גדול שהיה נראה בין ציץ שעל מצחו למצנפת שבגובה ראשו:

ששש

כורך עליה גמי במקדש אבל לא במדינה. פי' בקונט' גמי מרפא ואסור משום שחיקת סמנים ונראה לפרש גזירה אטו להוציא דם וכן בכל הנהו (דעירובין (דף קג.) יש לפרש טעמא) דאסירי במדינה משום איסורא דקתני בתר הכי כאן וכאן אסור ומיהו בירושלמי משמע דטעמא משום שחיקת סמנין דמסיק פרק כל כתבי הקודש ^{י)} גבי רבי שלקה באצבעו בשבת ונתן עליה ספוג יבש וקשר עליה גמי מבחוץ וקאמר התם ללמדנו ^{יט)} דספוג אינו מרפא אלא משמר גמי לפי ^{כ)} שהוא מן המוכן ובסמוך נמי קאמר קא משמע לן דגמי מסי משמע דהיינו טעמא דאבל לא במדינה: **מאי** איריא גמי לשמועינן צילצול קטן. תימה הא איצטריך לאשמועינן גמי משום אבל לא במדינה דטעמא דשחיקת סמנים לא שייך בצילצול דהא לא מסי וי"ל דמ"מ הוה ליה לאשמועינן צילצול דהוי חידוש גדול יותר דלא הוי ייתור בגדים מלאשמועינן איסור של גמי במדינה ומשני דקמ"ל דגמי מסי משום לשון חכמים מרפא ^{ל)}: **תפלין** מהו שיחוצו. פירש בקונטרס למיהוי ייתור בגדים ואי אפשר לומר כן דהא קאמר ^{כא)} לימוד ערוך דתפילין חוצצות ובשל יד איירי דבשל ראש הא אמרינן בסמוך דאין חוצצות ואי משום ייתור בגדים אפי' דראש נמי ומיהו למאן דאמר לעיל לא אמרו ייתור בגדים אלא במקום בגדים אבל שלא במקום בגדים לא ניחא דשל יד הוי במקום בגדים ולא של ראש ^{כב)} ומשום חציצה ממש נראה טפי כדדריש בסמוך על בשרו שלא יהא דבר חוצץ מיהו הא דתניא אינן חוצצות ואוקמינן לה בשל ראש לא הוי שום חידוש שלא יהא חציצה כי אם שאינן [משום] ייתור בגדים אם לא דתאמר דקמ"ל דשערו היה נראה א"כ קמ"ל דלא חציצי תחת פתילי הלין:

מסורת הש"ס

א) עירובין קג.: ב) [שבת קכ: ע"ש] ירושלמי עירובין פ"י הי"ג, ג) שבת קלד ע"ש, ד) ע"ש קג.: ה) כריתות מג.: ו) ירושלמי ברכות פ"ב ה"ג, עירובין פ"י ה"א, ז) שבת סב. [עירובין צו. מנחות לו:], ח) [ערכין ג:], ט) שבת נג.: י) לעיל טו:, כ) ה"א, ל) עירובין סד כתובות קב. נדרים כב.

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' לא הוי יתור בגדים ותיפוק וכו' א"נ בימין ושלא במקום עבודה: (ב) שם צילצול קטן אגב אורחיה קמ"ל ותיבת מילתא ליתא: (ג) רש"י ד"ה כורך וכו' שתרפאה שם: (ד) ד"ה ותיפוק לי וכו' והיכי שרי לרבי יוחנן. נ"ב בעירובין לא מפרש לה אלא יוסף לקדק דלר"י קאי (משמע דצילצול) קאי דסבר ר"י ולא אגמי וי"ל דאפשר דלרבי יהודה בר' חייא מיירי מתניתין דיקא לגבי מכה ולא הוי חציצה (אבל לר' יוחנן דאמר שלא במקום בגדים לא הוי יתור [בגדים משמע דסבירא] בכל מקום לא פריך ותיפוק ליה משום חציצה ולאסור וד"ק: (ה) ד"ה ודאי וכו' אמר דלא: (ו) ד"ה ל"א אמרי לה וכו' דלא שייכא חציצה כצ"ל ותיבת למימר נמחק: (ז) ד"ה לימא וכו' דאיתמר לה בעלמא: (ח) ד"ה דגמי מסי מרפא המכה: (ט) ד"ה נימא וכו' מגוררת:

◆

שינויי נוסחאות

א] בכ"מ ובתוס' נוסף אמר רב חסדא: ב] בכ"מ נוסף ל"א או דלמא כיון דלא מפסיק מידי שפיר דמי. ועי' דק"ס: ג] בכ"ל נוסף תיקו: ד] מיתני. כ"ה בכת"י ועי' דק"ס: ה] צ"ל והפשילו (מהרש"א): ו] כ"ה שמהדקה בגמי כדי שתוציא דמה (גליון): ז] ס"א אזור קטן נאה כמו היא חגורה בצלצול קטן בפוטה (ס"ג) ובלע"ז בנדי"ל (חי' וכ"ה ברש"י שם): ח] תיבת על נמחק (שיט"מ): כ"ה ע"ג יד או ע"ג אצבע (גליון): ט] ס"א דנקט בגדים חוצצין נקט נמי הכא לשון חציצה (שיט"מ): י] תיבת דאי נמחק וצ"ל ובמקום (שמב"ר): יא] לימא דרבא פליג אדרב יהודה כו' דהא עליה קמהדר כו' כצ"ל (שיט"מ): יב] צ"ל דאילו אדרבי פשיטא לן דלא פליג (גליון). ורש"ש לוחק גי' זו וכ' דהגי' שלפנינו יפה ומוכחת: יג] דק מאד כצ"ל (שיט"מ): יד] כגון בית יד של חלוקין שלנו שהוא כצ"ל (שמב"ר): טו] מעיקרה (כ"י): טז] חייצי (שיט"מ): יז] תיבות המוקפים ליתא בכתה"י ותפי. ועי' שיט"ק: יח] דהוו (כ"י): יט] דלמדנו ממנו ג' דברים דספוג אינו מרפא אלא משמר וגמי מרפא. [illegible]

◆

ליקוטים

הובא בעמוד הבא

◆

שיטה מקובצת

כורך עליה גמי במקדש אבל לא במדינה. פי' גמי מרפא ואסור משום שחיקת סמנים. וקשה [illegible]

עין משפט נר מצוה

כו א מיי' פ"י מהלכות כלי המקדש הלכה ט:

כז ב מיי' פכ"א מהלכות שבת הלכה כה סמג לאוין סה טוש"ע א"ח סימן שכח סעיף כד בהגה:

כח ג מיי' פרק י מהלכות כלי המקדש הלכה ו:

כט ד ה מיי' שם הלכה ח:

ל ו ז מיי' שם הלכה ו:

לא ח ט מיי' שם הלכה ו:

לב י כ ל מ נ מיי' שם הלכה ז:

לג ס מיי' פרק ד מהלכות תפילין הלכה יג:

לד ע מיי' פ"י מהלכות כלי המקדש הלכה ו:

לה פ מיי' שם הלכה ג:

◆

תורה אור השלם

1. ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל: שמות יט, ו

2. והיו מלכים אמניך ושרותיהם מיניקתיך אפים ארץ ישתחוו לך ועפר רגליך ילחכו וידעת כי אני יהוה אשר לא יבשו קוי: ישעיהו מט, כג

3. ולבש הכהן מדו בד ומכנסי בד ילבש על בשרו והרים את הדשן אשר תאכל האש את העלה על המזבח ושמו אצל המזבח: ויקרא ו, ג

4. ושמת המצנפת על ראשו ונתת את נזר הקדש על המצנפת: שמות כט, ו

◆

לעזי רש"י

בנדי"ל ביינד"ל. אגד, חגורה.

◆

מוסף רש"י

כנגד אצילי ידיהן. כנגד הלב (יחזקאל מד:): כורך עליה גמי. ואע"פ שהגמי מרפא את המכה, שיחל והשתא מיהא צורך עבודה היא, דלאו אורח ארעא שתראה מכתו עם העבודה מכסה אותה בגמי אבל לא במדינה. שמרפא כבנה ורפואה בשבת שבות היא ואסור להוציא ממנה דם. שמהדקה בגמי כדי להוציא דמה: כאן וכאן אסור. שאין זה צורך עבודה ועוד דהוה ליה חובל ואב מלאכה לא משתרי לגבייהו: צלצול קטן. אזור קטן נאה (עירובין קג.). אזו: תגורה קלרה שאינה רחבה יותר מג' במי צירין (שבת סה.). אזו: קשר של מסי (עירו' שם:): ותיפוק ליה. בין גמי בין צלצול משום דחוצץ בין ידיו לעבודה ואנן ולקח הכהן וזרק הכהן בעינן דמשמע בעצמו של ידו ולא ע"י אחרים: בשמאל. שאינה כשרה לעבודה. כלומר בשמעת חולין כל מקום שנאמר אצבע אי [כהן] אינו אלא ימין: א"נ שלא במקום עבודה. כגון על גב האצבע: ופליגא. הא דר' יוחנן דאמר שלא במקום בגדים לא הוי יתור ואפי' ג' על ג' דרבא. דאמר דבמקום בגדים אפילו נימא אחת חוצצת, ואע"ג דמשום יתור בגדים ליכא למימר דהא לאו בגד הוא, חציצה מיהא הויא דכתיב ומכנסי בד ילבש על בשרו, שלא יהא דבר חוצץ: ג' על ג' חוצצות. דכיון דבגד מיקרי הוי יתור בגדים. והאי דנקט בלשון חציצה, משום דרישא איירי בנימא אחת במקום בגדים דלא שייך לאתנויה יתור בגדים דלאו בגד הוא (עירובין שם): פחות מכאן אינן חוצצות. דכולי האי אלבישות לאו בגד הוא כדאמרינן גבי טומאה (ב"מ [illegible]) דאיידי דלא חשיב בגד, יתור בגדים אין כאן דלאו בגד הוא וחציצה נמי אין כאן דשלא במקום בגדים הוא ושלא במקום עבודה: שאני צלצול קטן דחשיב. ואיכא למימר דהויה בה יתור, אבל ר' יוחנן פליג עליה דיהא עלה קאי ופליג: לישנא אחרינא כו' צלצול קטן חוצץ. משום יתור בגדים, והיינו נמי כלישנא קמא ואין כאן חילוק אלא במילתיה דר"י, והא דנקטי לה במילתיה דר' יהודה בלשון חציצה, משום [illegible] פחות מג' לא מצי למימר יתור בגדים אלא [illegible] שם: מילתא אגב אורחיה קמ"ל. [illegible]

[illegible]